

ROZVOJ DVORSKÉHO BALETU V PRŮBĚHU 17. STOLETÍ (OBDOBÍ LUDVÍKA XIV.)

Académie Royal de Danse

- začátek 17.st. – hlavní centra baletu v Itálii, Francii a Anglii
 - **MANÝRISMUS** = přechodná fáze mezi renesancí a barokem
- tanec součástí uměleckých a filozofických slohů (vzniká vlastní tvůrčí zájem a samostatnost)

Ballet de Cour [1570-1640]

- **DVORSKÝ BALET** z Francie
- sjednocuje prvky hudby, poezie, tance a malby (dekorace)
- dramatický žánr, typický divadelní žánr pro celé 17. století
- vznikl z dvorských zábav a slavností, tančí ho dvořani a šlechtici
- choreografie spočívala v aranžování kroků, které šlechtici znali ze společenských tanců té doby
- obtížné kroky a skoky, groteskní tance, pyramidy z lidí, bizarní tance opic, trpaslíků a různých oblud provádí sloužící
- tvůrci dvorského baletu se snažili vzkřísit antické divadlo, ale neobnovili jeho klasickou podobu → přijali dobovou zálibu v exotice, burlesknosti a bizarnosti, ve které lze vidět přepjatost manýrismu

Ballet Kirké [15. října 1581]

- **1. BALLE DE COUR**
- podtitul **Ballet comique de la Reine** (název podtitulu se řídil vždy podle toho, kdo v něm tančil)
- inscenován na žádost královny **Kateřiny Medicejské**
- tvůrce: italským choreograf a skladatel **Baltassanini de Beaujoyeux**
- tvůrce libreta: básník **Nicolas de Chesnay**
- hudba: královnin hudebník **Lambert de Beaulieu + Thibault de Courville**
- námět: antické báje o kouzelnici **Kirké**, která proměnila své zajatce ve zvířata a různá monstra
- představení začínalo orchestrální předehrou, následoval proslov, první intermedium, první monolog, druhé intermedium, druhý monolog, závěrem byl **LE GRAND BALLE**
- jevištní prostor: pohled na účinkující shora, proto tanečníci vytvářeli různé kruhy, čtverce, hvězdy aj.
- Ballet de Cour se rozšířil po celé Evropě, Francie se stala vzorem
- výprava baletu byla honosná a reprezentovala možnosti panovnického dvora
- používaly se různé mašinérie, které měly navodit iluzi skutečnosti, ale i fontánky a ohňostroje
- představení byla vždy kolektivní záležitostí tvůrců
- po smrti **Jindřicha III.** vypukla občanská válka a tak situace nepřipouštěla nákladné a okázalé balety → začínají tedy vznikat menší formy, tzv. **BALLETS ENTRÉES**
- začátek 17. st. – dvůr si může dovolit větší luxus → vzniká několik dramatických baletů navazujících na Kirké → prvním je **BALLET DE L'ACINE**
- změna za **Ludvíka XIII.** → rozhodl se v baletu tančit

Ballet de l'Acine (1610)

- podobný námět jako Kirké
- podtitul **Ballet de monseigneur le duc de Vendosme**
- prvním z melodramatických baletů, který odrážel politické události
- jevištní prostor: od začátku 17. st. scéna přestávala být v úrovni sálu, oddělovala ji rampa, přístup účinkujících do sálu pro poslední velký balet byl i nadále možný
- tanečníci byli dvořané, hudebníci byli profesionálové

Baroko (1600-1750)

- i nadále je baletní umění součástí dvorského baletu
- tvůrci baletu si uvědomili, že není třeba se vracet k antickým námětům a alegoriím
- 1635 – ve Francii postavena velká flotila → oslaveno baletem **LE BALLET DE LA MARINE**
 - **Ludvík XIII.** se v tomto baletu objevuje v roli Neptuna
- další novinkou byl **LE BALLET DE LA PROSPÉRITÉ DES ARMES DE LA FRANCE**

Ballet de la Nuit (1653)

- prototyp barokního baletu + příklad, jak vysoko dospěl ve svém žánru
- hudba: **Jean Cambefort**
- výprava: **Giacomo Torelli**
- choreografie: **Pierre Beauchamp**
- trval 13 hodin a měl 45 entreés rozdělených do 4 částí
- **Ludvík XIV.** v posledním entreé vycházel jako slunce rozptylující tmu jako symbol obnovování života a královské moci)
- libreto hýřilo barokní přebujelostí, vystupovali v něm jak bohové, tak i lovci, vojáci, sedláci, zloději, mrzáci, žebráci, démoni, podivná monstra aj.
- dvorský balet 2. pol. 17. stol. se vyznačoval bohatostí podnětů, smyslem pro kontrast, střídáním vznešené mytologie s burleskou a hlavně schopností zaujmout a vyvolat silný dojem

Jean Baptiste Lully (1632-1687)

- dvořan, tanečník, skladatel, dramaturg a režisér
- zakladatel francouzské opery
- patřil k tvůrcům **COMÉDIE-BALLET** (spolupráce s **Moliérem** a **Beauchampem**)
- spolupracoval s hudebníky jako **Cambefort** a **Lambert** na několika baletech
- sám napsal 17 baletů

Pierre Beauchamp (1636-1705)

- skladatel, tanečník a choreograf
- tančil v opeře Nozze di Peleo e Thetti
- učitelem tance u dvora a byl jmenován tvůrcem všech baletů Jeho Veličenstva
- 1661 – 1. ředitelem **L'ACADÉMIE ROYALE DE DANSE**, založenou **Ludvíkem XIV.**
- vytvořil choreografii a hudbu k baletu **OBTÍŽNÍ LIDÉ** od **Moliéra**
- jmenován tvůrcem **COMÉDIE-BALLET**
- s **Feuillem** vypracovali systém zapisování tance = **BEAUCHAMP – FEUILLETOVA NOTACE**

L'Académie Royale de Danse (Královská akademie tance)

- 13 tanečních mistrů (schvalovali inovace ve stavbě společenských tanců, uzákonili 5 základních pozic a princip vytočení, vytvářeli zápisy tanců a každý rok dělali veřejné zkoušky a přijímali nové tanečníky)
- 1661–1680 - **Beauchamp** ředitelem (nástupcem **Louis Pécour**)
- vyučovaly se např. tance jako **COURANTE** nebo **MENUET** (vyjadřoval půvab, vznešenost, dvornost a koketerii)
- Akademie měla význam i pro cizinu, řada francouzských učitelů odešla do ciziny, protože bylo módou (hlavně v Anglii a Německu) mít francouzského vychovatele, učitele společenského chování a tanců
- vznikla řada příruček: **RAOUL-AUGER FEUILLET: LA CHÉROGRAPHIE, OU L'ART DE D'ÉCRIRE LA DANSE** (v překladu: Choreografie neboli Umění zapisovat tanec, sbírka společenských tanců, které se tančily v operách)

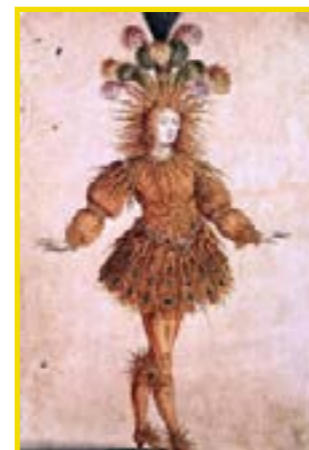
Konec dvorského baletu

- 60. léta 17. st. - ztrácí dvorský balet ve Francii svůj význam
- posledním baletem, v němž tančil **Ludvík XIV.** byl **BALLET DE FLORE** (autoři: **Lully**, **Benserade** a **Vigarini**)
- balety se stávají záležitostí profesionálů (dvořané a šlechtici v nich neúčinkují)
- za **Ludvíka XIV.** se stal balet nádherným divadlem a ze spojení slova, hudby a tance
- 70. léta 17. st. - ve Francii vznikají dvě nové formy: **COMÉDIE-BALLET** a **OPERA**
- comédie ballet vznikla díky spolupráci **Moliéra**, **Beauchampa** a **Lullyho**

Přílohy

Ballet Kirké

Manýristický kostým

Jean Baptiste Lully

Pierre Beauchamp

Ballet de Cour

L'Académie Royale de Danse